

Шахмати для дибілів

КУПИТИ

До книжки увійшли два твори з прозового циклу Михайла Бриниха "Шахмати для дибілів": однойменний "роман виховання", вперше опублікований 2008-го року, в якому "мальчик Міша" та його наставник доктор Падлюччо починають тернистий шлях до "чисто шахматного Грааля", і нова редакція гостросюжетної повісті Хрустальна свиноферма, що оповідає про метафізичне протистояння незмінних головних героїв та натурального зла в компанії всіляких посіпак облуди та олжі. На кону — доля людства, яку має визначити результат шахової партії між Богом та його древнім рогатим опонентом, але — як це завжди буває у житті — є кілька нюансів...

Твори написані авторським мовним конструктом, в якому кипить суміш лексичної олії та стилістичної смоли, заправлена макабричним народним мовленням.

Пролог

Альфа зустрічає Амегу

Мальчик сидів на підлозі, розклавши навколо себе пакети з чіпсами, шоколадні батончики і кукурузяні хлопья. Спершу він жмакав спустошені пакети й відкидав їх убік. Но всі ці обгортки були дуже льогенькі, й тому далеко не відлітали. Так і сидів мальчик, поміж сміття та вкуностей, і ніхто не мішав його мислям. Це продовжалось рівно піннаццять хвилин. Коли до закриття залишились щитані понти, охраннык рішив пройтись по магазину. Він не дуже любив це діло, патаму шо за цілий день йому добряче набридали усі ці стелажі й полиці, вітрини і стойки, на которих лежало все, чого може забажати самий ізвращонний пожиратель. Охранныка звали Вася, і він дуже обіжався, коли йому казали: «Слиш ти, Вася!». Чото він щитав, що ім'я Вася — обідне й непрілічне, і звучить воно як процес порчі воздуха. Інша річ, коли до нього звертались: «Васілій Петрович». «Оце вже друге діло», — мисленно розквітав Вася і готувався заподіяти людині, яка до нього так обратилась, ответну любезность.

— Ну шо там, Вася?! Всьо нормально, закриваемся? — ето волала продавщиця возле каси, яка уже давно ждала того мгновенія, коли можна буде схватить своє любіме дзеркальце, размером зі свинячий п'ятак, а другою рукою виколупать із сумочки, потративши на упоїтільні пошуки кілька хвилин, свою не дуже любіму помаду, якою вона пользовалась тіки після роботи. Сама вона не могла об'яснить, чому маже губи імінно цією помадою, і лише тада, коли вертаецця з магазіна. Дома вона витирала її влажною і сухою салфетками (по очіріді) — й опять жи не задумувалась, нафіга нада було мазаця. Дорога була не очінь дальока: продавщиця жила у тому ж кварталі. І верталася всігда ночью. І ліхтарі на її путі якщо й були, то нікада нормально не світили. У кращому разі — мутно обляпували землю потустороннім свеченієм, якого було недостатньо, дажи шоб роздивитись калюжу під ногами. Словом, непонятна історія з тими губами.

— Нет, так і підем, а магазин хай одкритий стоїть. Всьо равно утром возвращацца — і все по новой. — Васілій Петрович рокотав ці глупі слова розмірено й серйозно, від чого в продавщиці случилось замішатільство.

— Ти шутиш? Вася, ти так шутиш, да?

— Ну да, шучу.

Охраннік був людиною скромною і незлобною, а потому прощав людям і тупость, і невігластво, і острі приступи діареї на робочому місці. Впрочім, якби він работав у магазині прибиральником, то, може, й змінив би своє мненіє, — але тільки нащот останнього пункта.

Мальчік чув, шо до нього наближаюцца тяжолі й опасні шаги, але не зважав на них. Він був поглочон поглоченієм чіпсів — так міг би подумати сторонній наблюдатіль, позбавлений чуття стилю й нездатний проникнути в тайні закамарки децкої душі. Бо насправді мальчік не просто сидів і тупо жрав чіпси да шоколадки — він мічтав. Поки шаги охранніка наближали його до розриву з міром чистих фантазій, він намагався виловить з них побільше судьбоносних знаків. Бо мальчік, хоть і був юний годами, проте вже знав, шо в житті кожної людини трапляюцца знаки, ігнорація каторих призводить частіше за все до мощних побоїв анонімного характера. Ну, тоїсть, ти можеш не знать, чому і за шо на тебе посипались каратільні піндюліни, но должин понімать, шо за етім стоїть. А стоїть за етім якийто непойнятий воврїмя знак судьби, до якого ти поставився, наче до козявки, шо причепилася к пальцю, словно маленька анаконда.

Охраннік підійшов до передостаннього ряда стелажів, на якому був прецтавлений асортїмент хлібо-булочних ізделій, озирнувся по боках і ловко стирив одну з малїньких було-чок. Він, як ніхто інший, чудово знав, шо цей сектор магазїна не прострелюєцца камерами відеоспостереження, патаму шо сам їх і настроїв відповідним чином. Шоб, значить, каждый вечір притирювать собі на пізній ужин булочку-дві. Ні, красти він не любив, просто щїтав це малїньким удобством.

Вдруг він почув, як шото заворушилось поблизу. Щурів і мишей у магазїні не водилось, тож Васілій Петрович таки успів перепугатися, перш ніж акуратно зазирнув за останній ряд полок і побачив отрішонного мальчіка, шо сидів просто на підлозі посеред обгортки від сожраних товарів.

— Ну дак ми закриваємся чи не? — нервний голос продавщиці засвідчив, що губяки свої вона вже намазала і, віроятно, ізготовилась бряцать ключами.

— Да іди уже, еслі сильно спішиш, я сам закрию, — гукнув охраннік, уставившись на малолетнього сладкоєжку, каторий типер тоже поняв, що його уєдіненіє нарушене. — Я й забув зовсім, що мені нада ще кумові перезвонить.

Васілій вчинив так не із вредності чи ше гірших намірів, а тіки потому, що любив псіхологічні експерименти.

«Значить так, — думав він собі, — ось зара мальчік-обжора должин іспугаця й кинутись навтьоки. Він же понімає, що оставаця тут опасно. Він должин почувствовать, що я питаюсь ізбавиця од єдиного свідка, а це очінь стрьомно. Еслі він не дибіл — точно кинецця навтьоки».

— Ну, харашо, я пошла, пака!

Двері лязгнули, як гільотіна, і тепер уже настав чірьод Васілію Петровичу дивуватись і підозрювати шото неладне. Мальчік, вроді нічого не случилось, і далі жував да п'ялився кудись під стелю. Вроді біля нього не охраннік появился, а мелкій павучок сказочного проісхожденія.

Потупцявши трохи в нірішитільності, Васілій крякнув (хотя цей звук у його виконанні всьо жи більше нагадував рохкання), підійшов до мальчіка й усівся напроти нього, прямо на підлогу. Заботліво сузивши глазки, він спросив:

— Про шо ти думаїш?

Мальчік навіть не глянув на охранніка, він усе ще печально блукав поглядом дето під потолком.

«Він, наверно, буде мовчать, отморозка з себе корчити», — подумав Васілій, но мальчік наче прочитав цей сумнів і негайно його опровьорг.

— Я думаю про шахмати. Но ви ж не про те хотіли спитать, правда? Насправді вам інтресно, шо я тут делаю, як мене зовуть і так дальше.

— Ну да, а такжи мені цікаво, чи знають твої родітелі, де ти швендяєш по ночам у столь юному возрасті, й чому так случилось?

Мальчик перестав жувать і одарив охранніка незамутньонним поглядом.

— Мене всігда про це питають. І скрізь.

Васілій відчув, що дитині не так обідно за якісь негаразди в його житті, а просто облом розказувати історію тіпа ат-мазки, катору він, очевидно, розучив не хуже, ніж стішок про новогодню йолочку.

— А що ти думаєш про шахмати? — внізапно запитав охраннык. І не лише для того, щоб озадачить мальчіка нестандартним і нехарактерним для охранныка вивихом поведінки (подобні інциденти всьо жи передбачають несколько інші сценарії). Діло в тому, що ця репліка неймовірно зацікавила Васілія Петровича. Він бо, як ніхто інший, прекрасно знав, що інтерес к шахматам може ввести людину і не в таке заціпеніння. То що ж казати про рибьонка, якого случайний доторк до істини може преобразить, змінивши суцність і життєві орієнтири.

— Я уявляю собі, як харашо і весело було б іграти, якби всі шахматні фігурки вдруг ожили. Шоб коні — скакали, пешки — мотузили друг друга, як настоящі воїни, шоб за каралевою розвівалось бірюзове плаття с розовими рюшиками. І шоб вони могли не тіки ходити і бицця, но і бесєдувати, гуляти, розказувати шось про свою шахматну жизнь. Це ж так цікаво!

Охраннык якось вмить смягчився й одкусив зразу половину краденої булочки. Ні, він помнив про камери стеження. І про те, що нада буде потім іще задержача на роботі й трохи помахлювати із пльонкою: він уже колись займався цією по-стидною діяльністю, хоть і дуже не любив згадувати про той случай із Валентіною. Тоді так само по підлозі були разбросані пакти з чіпсами і не тільки — така ото розплата за незграбну страсть, яка всьо равно закінчилась уборкою да суєтою.

Васілій Петрович пойожився від цього спогаду, — і той одлетів восвоясі, наче скурена сігарета.

— Ти щитаїш, що бірюзове плаття з розовими рюшиками — це красіво й достойно каралєвського обліка? — спитав охраннык.

— Ну, всьо ж од тканей залежить.

Каждая репліка цього чудакуватого мальчіка дивувала Васілія. Якето странне чувство наростало в його ізмученій від не-допоніманія з боку окружающих душі. Будто сама ця встреча, ця розмова — не обичний внештатний случай, який згодом стане вирваною странічкою, мелкою

цяткою на простирадлах пам'яті. Йі нада сказать, шо вперше за багато років охраннык був по-настоящему взволнованный.

— А скажи мені, дітя, шо іще ти думаеш про шахмати?

— Мені б хотілось знать про них побільше, — з великим рвенієм відповів малиш. — Я пару днів тому вперше побачив, як вони виглядають. Сусід розказав, шо і як ходє, але він сильно путався, коли ми сіли сigrать, — і я в нього бистро виграв.

— Ти поставив йому мат?

— Мат? Тоість, ви про шо? — насторожився мальчік.

— Ну, шоб виграть партію в шахмати, нада поставить супернику мат — ето таке спеціальне слово, яке в перекладі з древніх восточних языков означає «смерть».

У мальчіка появился блєск у глубині зрачків, і Васілій міг би поклястись, шо це тільки начало возгорання мальчішєського любопицтва, якого вже не спинити.

— Так ви вмієте іgrать у шахмати?! А я всьо думав, у кого ж розпитати... Бо мій сусід мало шо знає. Про мат, наприклад, він нічого не казав. Я просто побив його караля — і виіgrав.

— Ні, караля побить не можна, — улыбнувся Васілій, — такого в правилах нема. А мат — це коли ти любою фігурою напав на караля, а в суперника нема защіти, і втекти не можна.

Мальчік вдруг підхопився, обгортки закружились біля його ніг у зрадливому хороводі.

— Дядя, я вас сильно прошу: научіть мене іgrать у шахмати!

Охраннык опереточно розсміявся, но бистро поняв, шо подобна сміхова натужність тут недоречна.

— Для начала, мій загадочный друг, скажи, як тебе звать? Ну, і на всі остальні вопросы тожи б хотілося почути відповіді.

— Я — Міша. Живу з бабушкою, батьки уїхали на заробітки за граніцу й приїжжають раз у пол года. Бабушка моя, хоть і молода ще і здорова, но страдає безсонніцею, а тому глотає в десять часов таблетку — й хропє до ранку, як убита. Так шо вона нічого не знає. Ну, а еслі ви про це, — і мальчик виновато показав на обгортки, — то я заплачу, в мене есть денги.

— Ну що ж, — охраннік хруснув шийними хребцями, два рази повернувши голову протів часової стрілки. То лі от усталості, то лі така у нього була вредна привычка. — Тепер всьо ясно.

— Так ви научите мене іграть у шахмати?

— Прямо січас?

— Ну да! До ранку ше пять годин, а спать мені зовсім не хочеця.

— Шото я не пойму, в кого безсоння — у твоєї бабушки чи все ж таки у тебе? — улыбнувся охраннік.

— Ну, чесно кажучи, я мало сплю. Колись мене водили к доктору, так той сказав здать аналізи — і більше нічого не об'яснив.

Охраннік гимикнув і тепер сам задумчиво вняпився поглядом у стелю, вроді там чимось було для глаз намазано.

— Ти знайш, Міша, есть одна проблема, а точніше — дві. По-перше, у мене тут нема шахмат. Во-вторых, я трохи устав за день, а завтра знову заступать, так шо давай лучче зробимо так: приходь около часу дня, коли у нас обед.

Міша широко усміхнувся:

— Я обізатільно прийду!

Він уже збирався попрощатись, але перед тим запитав:

— А ви харашо в шахмати граете?

Тепер настав чірьод Васілію загадочно улыбаця:

— Якби я харашо грав, то не работав би охранніком, еге ж? Хотя... Не знаю дажи, як пояснить... Одне тільки скажу: тобі, наверно, сильно повезло, шо ти зайшов поїсти чіпсів на халяву імінно сюда, а не в сусідній магазін.

Міша, наверно, подумав, шо це такий намьок, і поліз у кишеню, звідки витягнув кілька купюр. Але охраннік остановив його рішучим взмахом:

— Не треба. Щитай, я тебе угостив.

— Тоді до завтра?

— Давай, я закрию маркет і проведу тебе.

— Не треба, я живу в цьому ж домі, на третьому етажі, окна прямо над вашим входом.

— Ну, тоді біжи.

Міша побіг до виходу, і за мить двері ляснули, оставивши охранніка наодинці з разбросаними на полу обгортками і недостаچهю в касі.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ